ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Гомельскі УНІВЕРСІТЭТ

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, КАМІТЭТА ЛКСМБ, ПРАФКОМА І МЯСЦКОМА ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА

21 (117) | Субота, 10 чэрвеня 1972 г. | Год выдання 3-ці | Цана 2 кап.

Дзённік сесіі

НА ЗДЫМКУ: упэўнена адказала на экзамене па фізіялогіі раслін, які прымаў доктар сельскагаспадарчых навук, прафесар Фёдар Мікалаевіч Харытановіч, студэнтка 3 курса біёлага-глебавага факультэта Наталля Волкава. І як вынік — выдатная адзнака ў заліковай кніжцы.

ПЕРШЫ ВЫПУСК

Для нас сталі звычнымі словы «першы», «першая», «першае». Яны гавораць аб новых перамогах працаўнікоў прамысловасці і дзеячоў навукі. Першы станок выпушчан на заводзе, першая плаўка атрымана на новай домне, першае адкрыццё зрабіў малады вучоны. Сёння слова «першы» гучыць у нашым універсітэце. Сваіх першых выпускнікоў дае краіне геалагічны факультэт. Прайшлі пяць гадоў напружанай вучобы. Студэнцкі шлях вянчаецца абаронай дыпломных работ.

На працягу тыдня дзяржаўная экзаменацыйная камісія, узначальваемая галоўным геолагам аб'яднання «Беларусьнафта» Іванам Яфімавічам Кацельнікавым, слухала абарону дыпломных работ, адзначала станоўчыя дасягненні маладых даследчыкаў, рабіла слушныя заўвагі, вызначала прафесійную годнасць будучых спецыялістаў.

Абарону дыпломных работ адкрыў Васіль Жогла. Дакладна, спакойна і ўпэўнена правёў ён свой даклад. Апошняе выдатна з'явілася ў заліковай кніжцы студэнта. Да высокіх балаў Васіль прывык — выдатнік на працягу ўсёй вучобы, Ленінскі стыпендыят. І дыпломную работу ён абараніў, як падабае лепшаму і першаму.

35 выпускнікоў трымалі адказ перад дзяржавай. На выдатна абаранілі свае работы Анатоль Грэчка, Уладзімір Волкаў, Георгій Сербін, Аляксандр Вірт, Міхаіл Дэкола, Таццяна Чарапанская, Яўген Бандаровіч, Анатоль Петух і Анатоль Акулевіч. Яшчэ 19 пяцікурснікаў-геолагаў атрымалі добрыя адзнакі. — Кантынгент студэнтаў дастаткова падрыхтаваны, — гаворыць І. Я. Кацельнікаў.

— Работы выпускнікоў змястоўныя, — дапаўняе старшыню дзяржаўнай экзаменацыйнай камісіі прафесар, доктар геолага-мінералагічных навук Васіль Герасімавіч Герасімаў, — глыбокія па зместу, яны маюць практычнае значэнне ў рашэнні пытанняў агульнай і нафтавай геалогіі, інжынерна-геалагічных вышуканняў, пры рашэнні пытанняў меліярацыі.

Першыя выпускнікі геалагічнага факультэта ўваходзяць у самастойнае творчае жыццё.

Шчаслівага шляху, маладыя спецыялісты.

У НАШАЙ ГРУПЕ

Здадзен апошні залік. Пачынаецца наша другая сесія.

Што можна сказаць напярэдадні экзаменаў? Радуюць адносіны да вучобы маіх таварышаў. Лепш сталі вучыцца А. Яраш, В. Крот і іншыя.

Заліковая сесія ў групе прайшла паспяхова. На сходзе прынялі рашэнне — экзамены здаць паспяхова.

А. МАСЛАЎ,
студэнт 1 курса фізічнага факультэта.

У ПАРТКОМЕ

6 мая адбылося чарговае пасяджэнне партыйнага камітэта.

У члены КПСС былі прыняты Я. М. Бабічаў, А. І. Кіеня, Л. П. Жалонкіна, М. К. Клімовіч, а кандыдатам у члены КПСС Л. А. Лівіна. Быў зацверджан састаў прыёмнай камісіі на дзённым аддзяленні, а таксама састаў СНТ універсітэта.

Пра падбор, расстаноўку і выхаванне кадраў далажыў рэктар універсітэта, акадэмік У. А. Белы.

Вынікі работы сеткі партыйнай адукацыі падвёў намеснік сакратара парткома, дацэнт У. С. Сідараў.

Аб рабоце спартыўнага клуба і партыйных арганізацый па здачы новага комплексу ГПА паведаміў старшыня спортклуба Б. А. Чабатароў.

Пра работу дэканата фізічнага факультэта па паляпшэнню паспяховасці студэнтаў расказаў дэкан факультэта, кандыдат тэхнічных навук В. А. Балакін.

Па ўсіх абмеркаваных пытаннях былі прыняты адпаведныя пастановы.

НА ЗДЫМКУ: на выдатна адказала на экзамене па гісторыі сярэдніх вякоў студэнтка 2 курса гісторыка-філалагічнага факультэта Людміла Фалейчык. Экзамен прымаў кандыдат гістарычных навук, дацэнт В. Н. Рабцэвіч.

⊙

НА ЗДЫМКУ: трэцякурсніка факультэта фізічнага выхавання, кандыдата ў майстры спорту Уладзіміра Рагавога ведаюць як добрага спартсмена і стараннага студэнта. Гэта лішні раз даказаў ён на экзамене па тэорыі фізічнага выхавання. Выкладчык М. А. Кульбакоў і кандыдат педагагічных навук А. Ф. Сямікоп засталіся задаволенымі яго адказам.

ГПА КЛІЧА НА СТАРТ

Адбылося чарговае пасяджэнне прафкома універсітэта, на якім было разгледжана пытанне: «Аб рабоце прафсаюзных арганізацый факультэтаў па выкананню Пастановы ВЦСПС, Камітэта па фізічнай культуры і спорту пры Савеце Міністраў СССР і ЦК ВЛКСМ па ўводу ў дзеянне новага комплексу ГПА». Паведамленне па гэтаму пытанню зрабіў старшыня спартыўнага клуба універсітэта тав. Б. А. Чабатароў.

Ён адзначыў, што ўсе прафсаюзныя арганізацыі сумесна з камсамольскімі арганізацыямі, дэканатамі і нізавымі саветамі фізкультуры правялі вялікую работу па давядзенню да кожнага студэнта ролі новага комплексу ГПА і яго значэнні ў камуністычным выхаванні. Студэнты ўсіх факультэтаў ужо прынялі ўдзел у здачы норм ГПА па лыжнаму спорту, па лёгкай атлетыцы (бег 100 метраў, 500 метраў, 1000 метраў, скачках у даўжыню і вышыню, кіданне гранаты, штурханне ядра), па гімнастыцы і грамадзянскай абароне (тэарэтычны курс).

Разам з тым, было адзначана, што не ўсе факультэцкія прафсаюзныя арганізацыі належным чынам уключыліся ў гэту ўсенародную справу, недастаткова яшчэ праводзіцца растлумачальная работа ў вучэбных групах. З мэтай папулярызацыі новага комплексу ГПА і масавага прыцягнення студэнтаў да заняткаў фізічнай культурай і спортам, прафком распрацаваў і зацвердзіў на гэтым пасяджэнні палажэнне аб аглядзе-конкурсе па здачы норм новага комплексу ГПА III і IV ступеней.

М. БАЙДА,
старшыня прафкома.

ПАЛАЖЭННЕ

аб аглядзе-конкурсе па здачы новага Усесаюзнага комплексу ГПА III і IV ступеней сярод факультэтаў Гомельскага дзяржаўнага універсітэта на 1972 год.

§ 1.

Агляд-конкурс праводзіцца з мэтай папулярызацыі новага комплексу ГПА і масавага прыцягнення студэнтаў да заняткаў фізічнай культурай і спортам.

§ 2.

Агляд-конкурс праводзіцца з 1-га сакавіка 1972 па 31 снежня 1972 года.

§ 3.

Пераможца агляду-конкурсу вызначаецца па найбольшай суме набраных заліковых ачкоў. 4 ачкі налічваюцца студэнту, які здаў нормы ГПА на «Залаты значок», 2 ачкі—студэнту, які здаў нормы ГПА на «Сярэбраны значок», агульных факультэтаў. Студэнт факультэта фізвыхавання, які здаў на «Залаты значок», атрымлівае два ачкі, а на «Сярэбраны значок»—1 ачко.

Пры вызначэнні факультэта-пераможцы колькасць здаўшых будзе ўлічвацца ў працэнтных адносінах да ліку займаючыхся студэнтаў на факультэце.

Пры роўнасці ачкоў перавагу атрымае факультэт, які мае больш студэнтаў, здаўшых нормы ГПА на «Залаты значок», у працэнтных адносінах да агульнай колькасці студэнтаў.

§ 4.

Факультэт, які заняў першае месца, узнагароджваецца грашовай прэміяй — 100 рублёў на набыццё памятных прызоў. Факультэт, які заняў другое месца, узнагароджваецца грашовай прэміяй — 60 рублёў на набыццё памятных прызоў.

Факультэт, які заняў трэцяе месца, ўзнагароджваецца грашовай прэміяй — 40 рублёў на набыццё памятных прызоў.

СПОРТКЛУБ ГДУ,
ПРАФКОМ ГДУ.

КІЕЎСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ

Рыхтуючыся да 50-годдзя з дня ўтварэння Саюза ССР, наша газета працягвае знаёмства з вышэйшымі навучальнымі ўстановамі Краіны Саветаў. Сёння ў нас у гасцях Кіеўскі ордэна Леніна дзяржаўны універсітэт імя Т. Р. Шаўчэнкі.

МОВАЙ ФАКТАЎ

● На 16 факультэтах шаўчэнкаўскай вну працуе 131 спецыялізаваная кафедра. Больш 140 лабараторый, навуковых і прадметных кабінетаў—да паслуг студэнтаў.

● Больш 2 мільёнаў 260 тысяч тамоў мастацкай і навуковай літаратуры, перыядычных выданняў знаходзяцца ў кнігасховішчах універсітэцкай навуковай бібліятэкі. Сёння яе паслугамі карыстаецца больш 26 тысяч чалавек, якіх абслугоўваюць 150 супрацоўнікаў.

● Каля 1300 студэнтаў штогод паляпшаюць сваё здароўе ва універсітэцкім прафілакторыі . 650—700 чалавек адначасова могуць добра адпачыць у трох спартыўна-аздараўленчых лагерах вну.

У студэнтаў-геолагаў — практычныя заняткі па петраграфіі.

РАЎНЕННЕ НА БУДУЧАЕ

КІЕЎСКІ ОРДЭНА Леніна дзяржаўны універсітэт імя Тараса Рыгоравіча Шаўчэнкі — адна з самых старых вну нашай краіны. У гэтым годзе мы будзем святкаваць 138-годдзе з дня яго заснавання.

Мы хочам расказаць аб тым, чым жыве наш універсітэт, якія задачы пастаўлены партыяй і народам перад калектывам вядучай вну Украіны і аб тым, як гэтыя задачы шаўчэнкаўцы вырашаюць.

У сваім дакладзе на XXIV з'ездзе КПСС Леанід Ільіч Брэжнеў дакладна вызначыў задачы сістэмы народнай адукацыі ўвогуле і універсітэцкай у прыватнасці, якія прадстаіць вырашыць у дзевятай пяцігодцы. Выкананне планаў дзевятай пяцігодкі—агульная справа партыі і народа. І савецкае студэнцтва павінна ўнесці свой уклад у гэтую вялікую справу. Безумоўна, што і на людзей з універсітэцкім значком на грудзях прыпадзе значная доля здзяйснення у гэтай пяцігодцы.

У шаўчэнкаўскім універсітэце, як і ў іншых, студэнты вывучаюць і прыродазнаўчыя і гуманітарныя навукі. Сучаснае ўзаемапранікненне навук адлюстроўваецца ў дзейнасці розных факультэтаў, якія працуюць у цеснай садружнасці. У нашым універсітэце, напрыклад, нікога не здзіўляе, што матэматыку вывучаюць не толькі студэнты прыродазнаўчых факультэтаў, але і будучыя філосафы, эканамісты, філолагі.

На ўсіх факультэтах паглыблена вывучаецца цыкл грамадскіх дысцыплін — гісторыі КПСС, дыялектычнага і гістарычнага матэрыялізму, палітычнай эканоміі, асноў навуковага камунізму. Універсітэт дае свайму выхаванцу не толькі веды па спецыяльнасці — ён дае таксама ідэйную загартоўку, фарміруе ў яго марксісцка-ленінскі светапогляд, выхоўвае актыўнага барацьбіта за пабудову камуністычнага грамадства, будучага кіраўніка мас, палымянага прапагандыста ленінскіх ідэй.

Высокакваліфікаваныя прафесары і дацэнты, перадаючы студэнтам свае веды і вопыт, перш за ўсё клапоцяцца аб тым, каб выпускнік мог прыняць удзел у працы пэўнага калектыву не толькі адразу ж пасля заканчэння вну. Задача заключаецца ў тым, каб даць студэнту веды на такім сучасным навуковым узроўні, з такой перспектывай, каб у бліжэйшыя гады пасля заканчэння універсітэта яму не прыйшлося перавучвацца ў сілу таго, што атрыманыя веды ў вызначанай галіне навукі, якую ён выбраў сваёй прафесіяй, безнадзейна ўстарэлі. Улічваючы бурнае развіццё навукі і тэхнікі, выкладчыкі стараюцца даць як мага больш навейшай навуковай інфармацыі.

Але і гэтых ведаў, нават ідэальна засвоеных, недастаткова для таго, каб у далейшым працаваць без іх папаўнення. Таму выкладчыкі нашага універсітэта спрабуюць рашыць і яшчэ адну важную задачу — абудзіць неўтаймаваную прагу да пошукаў.

Такі творчы агеньчык запальвае ў сэрцах нашых студэнтаў работа ў шматлікіх гуртках навуковага студэнцкага таварыства, работа над курсавымі і дыпломнымі, над дакладамі на навуковых канферэнцыях, рэфератамі.

Вось некаторыя даныя аб удзеле нашых студэнтаў у навуковай рабоце. На ўсесаюзных конкурсах студэнцкіх работ па грамадскіх дысцыплінах і на лепшую работу ў галіне прыродазнаўчых і тэхнічных навук нашы студэнты заваявалі 10 медаляў, 3 граматы і заслужылі 7 падзяк. Сорак адно навуковае даследаванне прынята і ўкаранёна. А агульны лік студэнтаў нашага універсітэта, якія займаюцца навуковай работай, складае каля 3500 чалавек.

Навуковая праца ва універсітэце цесна звязана з вучобай. Гэта складаемыя адзінага працэсу выхавання будучага спецыяліста.

У адказ на патрабаванні айчыннай навукі ў нашым універсітэце адкрываюцца ўсё новыя спецыялізацыі. Так, у апошні час у нас былі адкрыты спецыялізацыі «Тэарэтычная кібернетыка» і «Эканамічная кібернетыка», на філасофскім факультэце—новае аддзяленне псіхалогіі, на філалагічным — аддзяленне славянскай філалогіі. Арганізаван таксама новы факультэт міжнародных адносін і міжнароднага права.

Цяжка пералічыць праблемы, якія хвалююць і паспяхова вырашаюцца калектывам навуковых работнікаў шаўчэнкаўскай вну. Навуковыя працы нашых вучоных шырока вядомы за межамі нашай Радзімы, неаднаразова атрымлівалі прызнанне на выстаўках, сімпозіумах, міжнародных кангрэсах, публікаваліся ў савецкіх і зарубежных навуковых выданнях. Вучоныя з многіх зарубежных краін праходзілі і праходзяць стажыроўку на кафедрах і ў лабараторыях нашага універсітэта.

Працягваючы паспяхова развіваць фундаментальныя навуковыя даследаванні, вучоныя нашага універсітэта працуюць і ў галіне прыкладнога прымянення іх вынікаў. Сёння можна ўжо гаварыць аб шырокім вынаходніцкім актыве, які налічвае каля ста вучоных і інжынерна-тэхнічных работнікаў універсітэта.

У мінулым годзе нашы вучоныя атрымалі паведамленне аб прызнанні вынаходніцтвамі 22 прапанаваных імі тэхнічных рашэнняў. А ўжо ў гэтым годзе універсітэт атрымаў 16 пасведчанняў аб вынаходніцтвах, кожнае з якіх характарызуецца сталасцю тэхнічнай думкі, істотнай навізной у сваёй галіне і ўяўляе значны інтарэс для прамысловых прадпрыемстваў і ўстаноў.

Хутка ў нашым універсітэце закончыцца навучальны год, і сотні маладых спецыялістаў выйдуць з яго сцен на шырокую дарогу жыцця. Вну дала ім усё неабходнае для таго, каб яны сталі актыўнымі будаўнікамі камуністычнага грамадства. І мы ўпэўнены ў тым, што ўклад іх у гэтую высакародную справу будзе важкім і карысным.

АРСЕНАЛ ТСН

Наш універсітэт мае ў наяўнасці вялікі арсенал тэхнічных сродкаў навучання. На змену прывычнай шматгадзіннай лекцыі прыйшлі кіно і кадаскоп, навучаючыя машыны і дыяпраектар, мікрафот і кінапраектар. Цяпер наўрад ці можна знайсці ва універсітэце выкладчыка, які б не выкарыстоўваў у сваёй працы гэтыя неабходныя тэхнічныя сродкі. Праграміраваныя і навучаючыя машыны занялі трывалае месца ў аўдыторыях, як, напрыклад, класная дошка ў школе. Выкарыстанне тэхнічных сродкаў у навучальным працэсе дазволіла перш за ўсё пашырыць межы аўдыторый, дало магчымасць студэнтам заглянуць у глыбіні сваёй будучай прафесіі.

Вось ужо больш сямі год у нашым універсітэце працуе навукова-метадычны кабінет тэхнічных сродкаў навучання (ТСН). Стварэнне яго дазволіла выкладчыкам і студэнтам праводзіць даследаванні і весці навукова-метадычную работу па пытаннях выкарыстання ТСН у інстытутах і школах нашай рэспублікі.

Работа кабінета вядзецца ў пяці напрамках. Да яе падключыліся універсітэцкія вучоныя, якія маюць грунтоўныя веды і вопыт. Супрацоўнікі кабінета ўважліва сочаць за навінкамі кінапраекцыйнай і тэхнічнай апаратуры. Да паслуг выкладчыкаў — самае сучаснае абсталяванне.

З вялікай асцярожнасцю і ўважлівасцю ўключалі выкладчыкі тэхнічныя сродкі навучання ў лекцыйную праграму. Цяжка і складана было мяняць даўнюю форму лекцыйнай работы, якая мае глыбокія карэнні і традыцыі. Пераадолеўшы гэтыя цяжкасці, супрацоўнікі кабінета ТСН сталі не толькі памочнікамі выкладчыкаў, але і выхавацелямі студэнтаў.

Метадычны сектар кабінета ТСН сумесна з кафедрамі універсітэта састаўляе планы выпуску кінафрагментаў і кінаролікаў па розных дысцыплінах і па сцэнарыях, напісаных выкладчыкамі і аспірантамі. Больш 800 лекцый у год з выкарыстаннем розных экранных дапаможнікаў — такі вынік работы кабінета ТСН.

Інжынерная група кабінета занялася нядаўна абсталяваннем аўдыторый універсітэта тэлевізійнымі ўстаноўкамі і аўтаматычнай сувяззю паміж выкладчыкам і студэнтамі, дэканам і рэктаратам. Уся работа гэтай сістэмы будзе здзяйсняцца з адзінага пульта кіравання, устаноўленага ў дэканаце факультэта. Дастаткова націснуць кнопку, і дэкан у любы момант можа гаварыць з выкладчыкам, не перашкаджаючы пры гэтым рабоце студэнтаў. Дэкан зможа таксама па неабходнасці ўключаць камеры, устаноўленыя ў лабараторыях і на кафедрах факультэта. Усё гэта яшчэ прадстаіць зрабіць інжынерам кабінета ТСН.

Расказ аб універсітэцкім кабінеце тэхнічных сродкаў навучання будзе няпоўным, калі мы не ўпамянем аб метадычнай рабоце яго супрацоўнікаў. За апошнія два гады кабінетам было выдадзена пяць метадычных дапаможнікаў і падручнікаў для праграміраванага навучання. Навуковыя супрацоўнікі кабінета пастаянна выступаюць з навуковымі артыкуламі і метадычнымі рэкамендацыямі ў перыядычным друку і спецыяльных часопісах рэспублікі.

Многа цярпення, сіл і энергіі трэба затраціць для таго, каб будучы інжынер, фізік, педагог, хімік стаў сапраўдным знаўцам сваёй галіны ведаў. Сваю даніну ў падрыхтоўку высокакваліфікаваных спецыялістаў уносяць і супрацоўнікі навукова-метадычнага кабінета ТСН.

А. ФЯСЕНКА,
В. ВАДЗЯКОЎ.

Даследаванні праводзяць хімікі.

Фота Н. ЛЯШЭНКІ.

МОВАЙ ФАКТАЎ

● 138-годдзе з дня заснавання будзе святкаваць у гэтым годзе Кіеўскі ордэна Леніна дзяржаўны універсітэт імя Т. Р. Шаўчэнкі.

● За 83 дарэвалюцыйныя гады наш універсітэт падрыхтаваў усяго каля 20 тысяч спецыялістаў.

У савецкі перыяд сваёй гісторыі універсітэт штогод даваў краіне ў сярэднім 1000 спецыялістаў.

МОВАЙ ФАКТАЎ

● Каля 19 тысяч 800 студэнтаў вучыцца цяпер у нашым універсітэце, з іх толькі на стацыянары — каля 8 тысяч 400 чалавек.

● Студэнты 25 нацыянальнасцей Савецкага Саюза вучацца ў нашым універсітэце.

● Больш 500 студэнтаў з 57 краін свету авалодваюць выбранымі спецыяльнасцямі на розных факультэтах нашай вну.

● Штогод універсітэт праводзіць да 10 навуковых канферэнцый і нарад саюзнага, рэспубліканскага і міжвузаўскага значэння, на якіх абмяркоўваюцца важнейшыя пытанні навукі і культуры.

УНІВЕРСІТЭТ ІМЯ Т. Р. ШАЎЧЭНКІ

ГІСТОРЫЯ РАДЗІМЫ,

Вось ужо некалькі год ва універсітэце працуе клуб рэвалюцыйнай, баявой і працоўнай славы. На працягу апошніх пяці год перад членамі клуба выступіла больш шасцідзесяці ветэранаў Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, правафланговых сацыялістычнага і камуністычнага будаўніцтва. Бо ніякія кнігі, ніякія лекцыі не параўнаюцца з расказамі непасрэдных вачавідцаў, удзельнікаў знамянальных падзей.

Клуб рэвалюцыйнай, баявой і працоўнай славы быў арганізаван у 1967 годзе. Яго першымі членамі сталі студэнты геаграфічнага факультэта. Вялікая заслуга ў стварэнні клуба належыць дацэнту кафедры гісторыі КПСС прыродазнаўчых факультэтаў Галіне Мяфодзьеўне Крывашэі. Клуб даўно перарос межы аднаго факультэта і стаў агульнауніверсітэцкім. У плане работы — азнаямленне яго членаў з месцамі рэвалюцыйнай, баявой і працоўнай славы працоўных Кіева і вобласці, усяго савецкага народа. Члены клуба здзяйсняюць паездкі па краіне, арганізуюць гутаркі з ветэранамі рэвалюцыі, войнаў, перадавікамі вытворчасці.

А, зрэшты, запрашаем вас на адно з пасяджэнняў клуба.

Тэма — «Камсамольцы і моладзь Украіны на франтах, у падпольным і партызанскім руху ў гады Вялікай Айчыннай вайны».

Адкрывае пасяджэнне прарэктар універсітэта прафесар А. З. Жмудскі.

Ідзе прадстаўленне гасцей:

— Уладзімір Дзмітрыевіч Лаўрыненкаў! Двойчы Герой Савецкага Саюза, генерал-палкоўнік авіяцыі запасу.

— Аляксей Фёдаравіч Фёдараў! Двойчы Герой Савецкага Саюза, цяпер міністр сацыяльнага забеспячэння УССР, у гады вайны — сакратар падпольных Чарнігаўскага і Валынскага абкомаў партыі, камандзір легендарнага партызанскага злучэння.

СЛАВА НАРОДА...

— Мікалай Антонавіч Кузняцоў! Генерал-маёр запасу, у гады вайны — сакратар ЦК камсамола Украіны.

— Васіль Яфімавіч Бандарэнка! Герой Савецкага Саюза, аўтар кнігі «Няма невядомых салдат».

— Аляксандр Елісеевіч Крывец! Герой Савецкага Саюза, былы камандзір партызанскага атрада.

— Платон Мікітавіч Варанько! Лаўрэат Шаўчэнкаўскай прэміі УССР, паэт. У гады вайны — удзельнік вядомага карпацкага рэйду партызанскага атрада пад камандаваннем Каўпака...

І гэта толькі на адным з пасяджэнняў клуба! А яшчэ — паездкі ў Валгаград, Трыполле, Нова-Пятроўцы.

Многім запомнілася паездка ў маі 1970 года ў Валгаград. У складзе дэлегацыі былі лепшыя студэнты універсітэта — выдатнікі Ленінскага заліку, а таксама студэнты з В'етнама і Афрыкі, якія вучацца на геаграфічным факультэце нашага універсітэта. «Незабыўнае падарожжа!» — так ацанілі члены клуба гэтую паездку.

Неабходна адзначыць, што работа клуба носіць інтэрнацыянальны характар. У ёй прымаюць актыўны ўдзел студэнты з розных краін Еўропы, Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі, якія вучацца ў шаўчэнкаўскім універсітэце.

Члены клуба праводзяць і вялікую лекцыйную работу сярод насельніцтва. Яны выязджаюць на прадпрыемствы і ва ўстановы горада і вобласці, знаёмяць сваіх слухачоў з гераічным мінулым савецкага народа. У клубе студэнты набываюць навыкі арганізацыйнай і масава-палітычнай работы сярод моладзі. І як вынік, клуб, падобны на універсітэцкі, нарадзіўся ў школе-інтэрнаце ў Феафаніі, дзе арганізавала яго выпускніца універсітэта К. Ярэма. Студэнты В. Церла і В. Палавінскі арганізавалі такія клубы ў школах, дзе яны праходзілі педагагічную практыку.

За пяць год свайго існавання клуб рэвалюцыйнай, баявой і працоўнай славы савецкага народа заваяваў ва універсітэце і за яго сценамі заслужаны аўтарытэт і павагу. Усё больш і больш новых членаў удзельнічае ў яго рабоце, усё больш шырока плануе работу клуба яго савет. Так, напрыклад, нядаўна студэнты вярнуліся з чарговай паездкі, на гэты раз — з горада-героя Брэста.

М. КАРСУНСКІ.

● Ідуць заняткі ў студэнтаў-гуманітарнікаў.

● У вылічальным цэнтры універсітэта.

Фота **Н. Ляшэнкі.**

● Здаюць залік студэнты фізічнага факультэта.

● Важнае месца ў вучэбнай праграме геалагічнага факультэта Кіеўскага дзяржаўнага універсітэта адводзіцца гістарычнай геалогіі.

На здымку **Н. Ляшэнкі** вы бачыце студэнтаў-геолагаў у час практычных заняткаў па гэтаму курсу.

ДА ШТЫКА ПРЫРОЎНЕНАЕ СЛОВА

Белыя сцены, цені дрэў у высокіх вокнах... Архіварыус прыносіць шэрыя папкі, вы раскрываеце іх і асцярожна перагортваеце крохкія, вузкія старонкі. «Во славу Родины». Чырвонаармейская газета 3-й танкавай арміі. «Суворовский натиск». Чырвонаармейская газета 2-га Украінскага фронту. «Победа». Чырвонафлоцкая газета... Радкі, пранікнутыя болем і гневам, поўныя палымянага патрыятызму і глыбокай чалавечнасці. Слова, якое вяло ў бой.

Дзевяць год назад у адрас кафедры гісторыі рускай літаратуры універсітэта імя Т. Р. Шаўчэнкі прыйшло пісьмо з Галоўнага палітычнага ўпраўлення Савецкай Арміі. Супрацоўнікі ўпраўлення віталі жаданне групы студэнтаў пад кіраўніцтвам дацэнта І. Я. Заслаўскага пачаць даследаванне літаратурных матэрыялаў у вайсковым друку і радыё ваенных год і растлумачылі, як весці гэтую работу ў адпаведных архівах.

Патрыятычная ініцыятыва знайшла водгук у партыйнай і камсамольскай арганізацыях філалагічнага факультэта, пайшлі ёй насустрач дэканат і рэктарат. Пачалася пара сканцэнтраваных заняткаў у архівах Севастопаля, Адэсы, Падольска, работы ў газетных аддзелах бібліятэкі імя У. І. Леніна ў Маскве, Публічнай бібліятэкі імя М. Я. Салтыкова-Шчадрына і Цэнтральнай ваенна-марской бібліятэкі ў Ленінградзе, у бібліятэках і архівах Кіева. Пасля кожнай такой паездкі папаўнялася картатэка літаратурных матэрыялаў у вайсковай перыёдыцы і радыё (цяпер яна захоўваецца ў навуковай бібліятэцы КДУ і налічвае каля 30 тысяч картачак). Усё больш важкімі станавіліся даклады на пасяджэннях навуковага гуртка і занятках спецсемінара.

Самую дзейсную і актыўную дапамогу аказалі студэнтам кваліфікаваныя бібліёграфы навуковай бібліятэкі універсітэта. Не раз яны бывалі ў розных паездках разам з маладымі даследчыкамі, вучылі іх сакрэтам бібліяграфічнага майстэрства, дапамагалі апрацоўваць сабраны матэрыял.

У 1971 годзе з друку выйшаў зборнік «Слова, якое вяло ў бой». У першым раздзеле зборніка — «Пісьменнікі на дарогах вайны» — змешчаны аўтабіяграфічныя заметкі Я. Далматоўскага, Л. Первамайскага, Ю. Збанацкага, М. Чабаноўскага, С. Крыжаноўскага, І. Ганчарэнкі, А. Харунжага, Б. Буркатава. Напісаныя па просьбе складальнікаў зборніка, заметкі расказваюць аб франтавым лёсе іх аўтараў, рэдакцый, у якіх яны працавалі, твораў, напісаных імі. Некаторыя публікацыі унікальныя. Гэта расказ Я. Далматоўскага аб дзейнасці рэдакцыі газеты «Звезда Советов» 6-й арміі ў першыя тры месяцы вайны.

Другі раздзел зборніка — «Заўсёды ў страі» — прысвечан класікам рускай і украінскай літаратуры, якія змагаліся разам з народам супраць фашызму. Даволі шырокае кола тэм ахопліваюць студэнцкія работы, якія склалі трэці раздзел зборніка — «Пяро, прыроўненае да штыка».

Зборнік «Слова, якое вяло ў бой» быў цёпла сустрэт навуковай грамадскасцю. Яго аўтары, у асноўным студэнты філалагічнага факультэта, адзначаны медалямі Ўсесаюзнага конкурсу навуковых студэнцкіх работ. У гэты сціплы поспех унеслі свой уклад і першыя энтузіясты, чые бібліяграфічныя разведкі ляглі ў аснову цяперашняй картатэкі. А першыя, хоць і недасканалыя, але заўсёды ўсхваляваныя паведамленні, абудзілі зацікаўленасць да тэмы франтавога друку ў першакурснікаў. Большасць аўтараў зборніка закончыла універсітэт, перадаўшы эстафету новаму пакаленню.

Цяпер да друку рыхтуецца новы выпуск зборніка, над якім працуюць студэнты II—IV курсаў рускага і ўкраінскага аддзяленняў факультэта.

Работа працягваецца. Зноў і зноў студэнты выязджаюць у архівы і бібліятэкі для новых пошукаў і знаходак. І, як заўсёды, калектыў навуковай бібліятэкі універсітэта на чале з дырэктарам, заслужаным работнікам культуры УССР Наталляй Міхайлаўнай Недаступ — іх першы памочнік у гэтай справе.

Літаратурны матэрыял, акумуліраваны ў захаваных камплектах вайсковага друку, вялізны. Для яго ўсебаковага і дэталёвага вывучэння недастаткова намаганняў аднаго студэнцкага калектыву філалагічнага факультэта Кіеўскага універсітэта. На жаль, на звароты ў НСТ Мінскага і Маскоўскага універсітэтаў водгук пакуль не прыйшоў. Між тым уважлівае вывучэнне мастацкага слова на старонках вайсковых газет можа ўнесці адчувальны ўклад у вывучэнне літаратуры ваеннага часу, у высакародную справу ідэйнага выхавання моладзі.

О. АЛЯКСАНДРАВА, А. ПУШНЯК, А. КІРЫЛЮК,
студэнты філфака.
С. РАСАВЕЦКІ,
аспірант.

У СЯМ'І РЭСПУБЛІК СВАБОДНЫХ

50 ЛЕТ СССР

РАЗВІТАЕ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЕ ГРАМАДСТВА

У. І. Ленін пры характарыстыцы сацыялізму як першай фазы камунізму выдзяляў стадыю «закончанага сацыялізму». Так, у рабоце «Першапачатковы варыянт артыкула «Чарговыя задачы Савецкай улады», напісанай у сакавіку 1918 года, указвалася, што яшчэ невядома, як будзе выглядаць «закончаны сацыялізм», таму што няма яшчэ для характарыстыкі сацыялізму матэрыялаў.

ПЕРАЎТВАРЭННЕ шматукладнай эканомікі, індустрыялізацыя і калектывізацыя сельскай гаспадаркі, культурная рэвалюцыя, дэмакратызацыя дзяржавы змянілі сацыяльна-эканамічны, палітычны і духоўны воблік нашага грамадства. Да 1937 года ў асноўным быў пабудаван сацыялізм, ліквідаваны эксплуататарскія класы. Якасна і колькасна змяніліся самі класы і групы. Умацавалася сацыяльна-палітычнае і ідэйнае адзінства савецкага грамадства. Да гэтага часу валавая прадукцыя буйной прамысловасці пераўзышла ўзровень 1913 года ў 8 разоў, машынабудаванне і металаапрацоўка — у 20 разоў. У пачатковых і сярэдніх школах займалася 29,4 мільёна дзяцей, што амаль у чатыры разы пераўзыходзіла колькасць навучэнцаў дарэвалюцыйнай Расіі.

Вынікі будаўніцтва сацыялізму ў СССР падвёў у 1939 годзе XVIII з'езд партыі, які прыняў курс на завяршэнне будаўніцтва сацыялізму ў СССР і паступовы пераход да камунізму. XXI з'езд КПСС зрабіў вывад аб поўнай і канчатковай перамозе сацыялізму ў нашай краіне. Гэта палажэнне было запісана ў Праграме КПСС на XXII з'ездзе. Наша краіна, па сутнасці, уступіла ў стадыю развітага сацыялізму. На XXIV з'ездзе партыі была дадзена разгорнутая характарыстыка асаблівасцей сучаснага этапу развіцця сацыялізму ў СССР.

Задачы будаўніцтва развітага сацыялістычнага грамадства абвясцілі таксама VII з'езд САПГ у 1967 годзе, X з'езд Румынскай Камуністычнай партыі у 1969 годзе, XIV з'езд Камуністычнай партыі Чэхаславакіі ў 1971 годзе, X з'езд Балгарскай Камуністычнай партыі ў 1971 годзе.

Якія ж галоўныя характэрныя асаблівасці развітага сацыялізму?

КАЛІ ЗЫХОДЗІЦЬ перш за ўсё з вопыту нашай краіны, то, відавочна, да некаторых крытэрыяў развітага сацыялістычнага грамадства можна аднесці: а) узровень развіцця прадукцыйных сіл і вытворчых адносін, адпаведны сучаснай навукова-тэхнічнай рэвалюцыі; б) сацыяльнае збліжэнне класаў і груп; в) наяўнасць агульнанароднай дзяржавы; г) дастаткова высокі (адпавядаючы НТР) узровень развіцця культуры, адукацыі, навукі; д) забяспечана ўсебаковае развіццё ў непарыўным адзінстве саюзнай дзяржаўнасці і нацыянальнай дзяржаўнасці рэспублік на аснове прынцыпаў дэмакратычнага цэнтралізму і сацыялістычнага федэралізму, савецкай сацыялістычнай дэмакратыі; е) зацвердзілася ідэалогія марксізму-ленінізму, сацыялістычнага інтэрнацыяналізму і дружбы народаў. Такім чынам, развіты сацыялізм ажыццяўляецца ва ўсіх галоўных сферах грамадскага жыцця — эканамічнай, сацыяльнай, палітычнай і духоўнай.

ЦЯПЕР КОРАТКА спынімся на характарыстыцы асобных рыс развітага сацыялізму.

У 1970 годзе ў выніку выканання 8-га пяцігадовага плана было выплаўлена 116 мільёнаў тон сталі (у 6,4 раза больш 1940 года), здабыта 624 мільёны тон вугалю (у 4 разы больш 1940 года), 353 мільёна тон нафты (у 11,4 раза больш 1940 года). У цэлым аб'ём прамысловай прадукцыі 1970 года амаль у два разы перавысіў аб'ём трох даваенных пяцігодак разам узятых.

Значных эканамічных поспехаў дасягнула Беларусь. У 1970 годзе рэспубліка давала 49 працэнтаў калійных угнаенняў краіны, 18 працэнтаў трактараў, 13 працэнтаў металарэжучых станкоў і аўтаматычных ліній, 19 працэнтаў поліэтылена, 10 працэнтаў хімічных валокнаў, 22 працэнты матацыклаў.

Як адзначалася на XXIV з'ездзе партыі, на змену ранейшым пераважна экстэнсіўным спосабам вядзення гаспадаркі, што грунтуюцца на расшырэнні вытворчасці, асваенні новых зямель, на павелічэнні сродкаў вытворчасці і рабочай сілы, прыйшлі інтэнсіўныя метады, што базіруюцца на павышэнні эфектыўнасці грамадскай вытворчасці, выкарыстанні навукі, паскарэнні росту прадукцыйнасці працы, павышэнні кваліфікацыі работнікаў. Зараз эканамічнае развіццё залежыць ужо ў вялікай меры ад агульнага стану навукі і ле прылажэння да вытворчасці, ад прагрэсу тэхналогіі, арганізацыі вытворчасці, культурна-тэхнічнага ўзроўню, чым ад колькаснага росту колькасці машын, механізмаў, працаўнікоў. Само сабой зразумела, што ігнараванне або абсалютызацыя аднаго з бакоў эканамічнага развіцця (экстэнсіўна-колькаснага або інтэнсіўна-якаснага) памылкова як у тэорыі, так і на практыцы. Гэтыя бакі эканамічнага развіцця прадстаўляюць сабой адзінства процілегласцей. Калі раней вядучым бокам гэтага адзінства было экстэнсіўнае развіццё, то зараз — інтэнсіўнае.

РАЗВІТАЕ сацыялістычнае грамадства характарызуецца працэсам ператварэння навукі ў непасрэдную прадукцыйную сілу грамадства, што азначае сінтэз навукі, тэхнікі і чалавека.

Адбываецца сацыяльнае зблізжэнне класаў і груп, горада і вёскі, разумовай і фізічнай працы. Няспынна ўзрастае роля і доля інтэлектуальных элементаў у працы рабочых і сялян, як непасрэдна, гэта значыць шляхам павелічэння ўдзельнай вагі разумовых аперацый у іх працы, так і апасрэдавана, гэта значыць, на аснове выкарыстання дасягненняў навукі, перадавога вопыту, эксперыментавання, рацыяналізатарскай дзейнасці і г. д. Дастаткова сказаць, што, напрыклад, у машынабудаванні звыш 80 працэнтаў работ патрабуюць сярэдняй агульнай або спецыяльнай адукацыі. Мяняецца характар спецыялізацыі, адбываецца пераход ад вузкай да больш шырокай. Напрыклад, з 22 падземных прафесій 10 — шырокага профілю. Больш палавіны рабочых маюць па дзве і больш спецыяльнасці. Усё гэта — аб'ектыўныя асновы інтэлектуалізацыі працы прадстаўнікоў пераважна фізічнай працы.

Класы і сацыяльныя групы становяцца якасна іншымі. Цяпер работніку побач з фізічнымі навыкамі да працы і вытворчых вопытаў патрэбны веды. Калі ў канцы Вялікай Айчыннай вайны ўсяго 6 працэнтаў працоўных сяла мелі вышэйшую і сярэднюю адукацыю, то паводле даных на канец 1970 года больш палавіны сельскага насельніцтва скончыла сярэднюю або вышэйшую школу. Яшчэ вышэй, у паўтары разы, узровень ведаў гарадскіх жыхароў. Няспынна расце вытворчая кваліфікацыя рабочых і сялян. На першае месца выстаўляюцца больш складаныя працоўныя функцыі — наладкі, назіранні, кантролю і г. д. «Сучасная вытворчасць, — гаварыў на XXIV з'ездзе КПСС Л. І. Брэжнеў, — прад'яўляе хуткарастучыя патрабаванні не да адных толькі машын, тэхнікі, але перш за ўсё да саміх работнікаў, да тых, хто гэтыя машыны стварае і гэтай тэхнікай кіруе. Спецыяльныя веды, высокая прафесіянальная падрыхтоўка, агульная культура чалавека ператвараюцца ў абавязковую ўмову паспяховай працы ўсё больш шырокіх слаёў работнікаў». (Матэрыялы XXIV з'езда КПСС. Палітвыд., М., 1971, стар. 41). Кваліфікацыя працаўніка, узровень яго ведаў — адзін з важнейшых якасных паказчыкаў інтэнсіфікацыі вытворчасці, а павышэнне духоўнага ўзроўню савецкіх людзей у цэлым — характэрная асаблівасць сучаснага этапу сацыялістычнага будаўніцтва.

ДЛЯ ПАЦВЯРДЖЭННЯ прывядзем некаторыя даныя. Па колькасці ўрачоў і інжынераў на 10 тысяч чалавек наша краіна стаіць на першым месцы ў свеце, а кожны чацвёрты вучоны на зямлі — савецкі. За 1966 — 1970 гады было выдана кніг і брашур агульным тыражом больш 6,5 мільярда экземпляраў. Зараз у СССР 16841 тысяча чалавек з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй, што ў 90 разоў больш, чым у дарэвалюцыйнай Расіі.

У БССР у цяперашні час ёсць 176 навуковых устаноў, 28 ВНУ і 130 сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, 50 тысяч вучоных, у тым ліку 6 тысяч кандыдатаў і дактароў навук. У народнай гаспадарцы занята 620 тысяч спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй, што ў 3,3 раза больш, чым ва ўсёй дарэвалюцыйнай Расіі. За восьмую пяцігодку ў Беларусі адкрыта 3 тэатры, 800 клубаў і Дамоў культуры, 1,5 тысячы бібліятэк, 11 музеяў, пабудавана 37 кінатэатраў.

У агульнанароднай дзяржаве, прыйшоўшай на змену дыктатуры пралетарыяту, захоўваецца і ўмацоўваецца рашаючая роля рабочага класа. У колькасных адносінах ён складае ў нашай краіне большасць — 55 працэнтаў (65 мільёнаў чалавек) у той час, як сялянства і кааператыўныя саматужнікі — 20 працэнтаў, служачыя — 25 працэнтаў.

Вызначаючая роля рабочага класа тлумачыцца па крайняй меры тым, што ён: а) галоўная рэалізуючая сіла навукова-тэхнічнай рэвалюцыі; б) галоўны носьбіт грамадскай формы уласнасці; в) галоўны палітычны агент грамадства; г) галоўны носьбіт, а таксама рэалізатар марксізму-ленінізму, найбольш свядомы, арганізаваны клас.

Між тым, буржуазная і рэвізіяніцкія сацыялогія спрабуюць паменшыць ролю рабочага класа ў сучасных умовах за кошт нібыта ўзрастання значэння інтэлігенцыі. Пры гэтым прыводзяцца такія асноўныя довады: а) узрастае роля навукі ў жыцці грамадства, а развівае навуку галоўным чынам навукова-тэхнічная інтэлігенцыя; б) расце роля разумовай працы ў вытворчасці, а прафесіянальнымі носьбітамі яго з'яўляецца зноў-такі інтэлігенцыя; в) адбываецца колькаснае змяненне суадносін паміж рабочым класам і інтэлігенцыяй ў бок павелічэння долі інтэлігенцыі; г) узрастае палітычная актыўнасць інтэлігенцыі, служачых.

Паспрабуем разабрацца з аргументамі буржуазных сацыёлагаў.

ЯК ВЯДОМА, сучасная вытворчасць прадстаўляе сабой адзіны ланцуг ўзаемазалежных этапаў: а) распрацоўкі ідэй вучонымі; б) засваення ідэй, ведаў (рабочымі, сялянамі, ІТР); в) рэалізацыі ведаў, ідэй (тут галоўная роля належыць рабочаму класу). Рабочы клас у даным выпадку ажыццяўляе анавучванне вытворчасці. Без яго немагчыма апрадмечванне навукі. Такім чынам, нельга абсалютызаваць асобныя этапы сучаснай навукова-тэхнічнай рэвалюцыі. Інакш кажучы, перабольшваць значэнне распрацоўкі ідэй вучонымі. Гэта толькі адзін, незакончаны цыкл НТР.

Па-другое, як мы ўжо бачылі носьбітамі разумовай працы з'яўляюцца не толькі інтэлігенты, але і рабочыя, і сяляне.

Па-трэцяе, нягледзячы на некаторае колькаснае змяншэнне долі рабочага класа, вядучая роля яго ў грамадстве захоўваецца. Сапраўды, згодна з законам пераходу колькасных змяненняў у якасныя тыя або іншыя колькасныя змяненні да пэўнай мяжы не вядуць да якасных. Менавіта з даным праяўленнем закона дыялектыкі тут мы маем справу. Што ж датычыць долі рабочых у СССР, то, як мы адзначалі, яны складаюць большасць.

Нарэшце, побач з ростам палітычнай актыўнасці інтэлігенцыі рабочы клас застаецца галоўным палітычным агентам у свеце.

Адбываецца далейшая дэмакратызацыя нашай сацыялістычнай агульнанароднай дзяржавы, усё большае ўцягненне мас у палітычнае кіраванне. Так, зараз у Саветах дэпутатаў працоўных занята 2 мільёны дэпутатаў, якім дапамагаюць 25 мільёнаў добраахвотных актывістаў.

Ствараюцца ўмовы для развіцця нацыянальнай дзяржаўнасці рэспублік. Пры Савеце Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета СССР створана Эканамічная камісія, якая разглядае прапановы саюзных рэспублік па іх эканамічнаму і культурнаму развіццю. У функцыі саюзных рэспублік перайшло заканадаўства аб будове судоў, права стварэння на сваёй тэрыторыі новых абласцей і краёў.

ІТАК, РАЗВІТАМУ сацыялістычнаму грамадству ўласцівы, як мы бачылі, больш сталы ўзровень эканамічнага, сацыяльнага, палітычнага і духоўнага жыцця. Развіты сацыялізм з'яўляецца непасрэднай перадпрыступкай і прадпасылкай сталага камунізму.

У. КАЛМЫКОЎ,
кандыдат філасофскіх навук,
в. а. дацэнта кафедры філасофіі.

Здымкі, змешчаныя ў нумары, зрабіў А. Рудчанка.

Рэдактар М. ВОІНАЎ.

АЗ 33869 «Гомельский университет» — орган парткома, ректората, комитета ЛКСМБ, профкома и месткома Гомельского государственного университета (на белорусском языке). Адрэс рэдакцыі: Гомель, вул. Савецкая, 108. Фабрыка «Палесдрук» Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР, Гомель, вул. Савецкая, 1. Зак. 3695.